

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра психології**

СИЛАБУС

**ПСИХОЛОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ТА КРИЗОВЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ /
PSYCHOLOGICAL PREVENTION AND CRISIS COUNSELLING**

Інформація про викладача	
Викладач	Шпортун Оксана
Науковий ступінь	доктор психологічних наук
Вчене звання	професор
Посада	професор
Адреса кафедри	м. Вінниця, вул. Хм.шосе,25, ауд. 409
Контактний телефон	(0432)-55-04-38
E-mail:	o.shportun@vtei.edu.ua
Електронна сторінка курсу в системі дистанційного навчання	http://m.vtei.edu.ua
Консультації	Понеділок 13:00-16:00 к. 4 ауд.409
Інформація про освітній компонент	
Освітній ступінь	Магістр
Галузь знань	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність	С4 Психологія
Освітня програма	Психологія
Навчальний рік	2026/2027
Семестр	Третій
Факультет	Економіки, менеджменту та права
Курс	Другий
Група	ПС-21д (м)
Анотація курсу	Метою вивчення освітнього компонента «Психологічна профілактика та кризове консультування» є формування у здобувачів вищої освіти системного уявлення про теоретичні засади, принципи та методи психологічної профілактики і кризового консультування особистості в умовах кризових, травматичних та стресових ситуацій. Освітній компонент спрямований на оволодіння теоретичними знаннями й практичними навичками раннього виявлення психологічних ризиків, профілактики емоційних і поведінкових порушень, надання психологічної допомоги особам, які перебувають у стані кризи, втрати, психоемоційного виснаження чи травматичного переживання. Особлива увага приділяється сучасним підходам до кризового консультування, методам психологічної стабілізації, розвитку ресурсності, формуванню навичок психоемоційної підтримки різних категорій населення. У межах освітнього компонента розглядаються особливості кризових станів у дітей, підлітків і дорослих, технології профілактики професійного вигорання, суїцидальної поведінки, дезадаптивних форм реагування та психологічних наслідків стресу. Вивчення освітнього компонента сприятиме формуванню здатності здобувачів аналізувати психологічний стан особистості в кризових умовах, здійснювати психологічну профілактику, добирати адекватні методи кризового консультування, дотримуватися етичних принципів професійної взаємодії та забезпечувати психологічну підтримку, спрямовану на збереження психічного здоров'я, розвиток

	стресостійкості та адаптаційних ресурсів особистості.
Мова викладання	Українська
Місце освітнього компонента в освітній програмі	
Освітня програма (ОП)	Психологія
Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.
Перелік загальних компетентностей (ЗК)	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети
Перелік спеціальних (фахових) компетентностей (СК)	СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики. СК3. Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності. СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік. СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології. СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності. СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.
Перелік програмних результатів навчання (ПР)	ПР2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів. ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій. ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість. ПР10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності. ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.
Пререквізити освітнього компонента (що треба знати, з чим ознайомитися здобувачу перед вивченням освітнього компонента)	Освітній компонент «Психологічна профілактика та кризове консультування» тісно пов'язаний з такими дисциплінами, як «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Соціальна психологія», «Психологічне консультування», «Конфліктологія». Її міждисциплінарний характер забезпечує інтеграцію знань із різних галузей психології та соціально-гуманітарних наук, що сприяє формуванню цілісного розуміння психологічних механізмів виникнення кризових станів, стресових і травматичних переживань, особливостей психоемоційного реагування особистості, а також застосування методів психологічної профілактики, кризового консультування та психологічної підтримки у професійній діяльності психолога.

Тематичний план та оцінювання результатів навчання						
Назва теми	Кількість годин				Форми контролю	Бальна оцінка
	Усього годин/кредитів	з них				
		лекції	практичні заняття	самостійна робота студентів		
Тема1. Теоретико методологічні засади організації психопрофілактичних заходів. 1.1. Аналіз психопрофілактичної діяльності психолога. 1.2.Організація та планування психопрофілактичної роботи.	26	4	4	18	Д, СЗ, Т	14
Тема 2. Кризове консультування як окрема галузь психологічної допомоги. 2.1. Особливості кризового консультування. 2.2. Етичні та професійні засади кризового консультування.	26	4	4	18	Д, СЗ, Т	14
Тема 3. Процес та методи кризового психологічного консультування. 3.1. Етапи кризового психологічного консультування. 3.2. Методи та техніки кризового консультування.	26	4	4	18	В, Т, РМГ	14
Тема 4. Психологічна профілактика стресу, емоційного вигорання та дезадаптивних психоемоційних станів.	13	2	2	9	В, Т, РМГ	7
Тема 5. Особливості кризового консультування осіб із психосоматичними розладами, депресією та суїцидальними намірами.	13	2	2	9	УД, РМГ, СЗ	7
Тема 6. Консультування осіб із втратою та горем.	13	2	2	9	УД, РМГ, СЗ	7
Тема 7. Кризове консультування осіб, які пережили психотравмуючі події.	13	2	2	9	УД, РМГ, СЗ	7
Тема 8. Особливості психологічної допомоги внутрішньо переміщеним особам, дітям і сім'ям у кризових умовах. 8.1. Психологічна підтримка внутрішньо переміщених осіб у кризових умовах. 8.2. Психологічна допомога дітям і сім'ям у кризових умовах.	26	4	4	18	В, Т, РМГ	14
Індивідуальне завдання	24			24	ІЗ	16
Разом	180/6	24	24	132		100
Підсумковий контроль-екзамен						

Поточний контроль / критерії оцінювання	Перелік умовних позначень форм контролю та оцінка їх у балах: В – відповідь на практичних заняттях – 3 балів. УД – участь у дискусії – 3 бали. Т – тестування – 2 бали. РМГ – робота в малих групах – 2 бали. Д – доповідь – 3 балів. СЗ – ситуаційне завдання - 2 бали. ІЗ – індивідуальні завдання – 16 балів (участь у наукових заходах – 10 балів; підготовка презентації – 6 балів). Загальна сума за поточну навчальну роботу (аудиторну та самостійну) за семестр – 100 балів. Критерії оцінювання відповідно до Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти.
Основні літературні та інформаційні джерела	- Атаманчук Н.М. Кризова психологія : конспект лекцій / уклад. Н.М. Атаманчук. Полтава : ПНПУ ім. В.Г. Короленка, 2023. 142 с. - Базика Є.Л. Кризова психологія : конспект лекцій. Одеса : ОНУ, 2024. 65 с. - Браніцька Т. Р., Матохнюк Л. О., Шпортун О. М. Психологічна підтримка та супровід дорослих і дітей у кризових ситуаціях: практикум. Вінниця: Вид-во КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти», 2022. 131 с. - Бурлакова І.А. Кризова психологія : Навч.-метод. посіб. Київ : Видавництво КРЦПК, 2022. 84 с. - Діти і війна : монографія / В. Зливков та ін. Київ-Ніжин : ПП Лисенко М.М., 2023. 221 с. - Каліщук С. М. Психотехніки кризового консультування: моделі, алгоритми, вправи, приклади: навчальний посібник. Київ : МайстерКниг, 2023. 238 с. - Кокун О.М., Мороз В.М., Лозінська Н.С., Пішко І.О. Психологічна профілактика психотравматизації військовослужбовців Збройних Сил України: метод. посіб. Київ: Вид. «КНТ», 2023. 302 с. - Кузьо О. Основи психологічної практики : навч. посіб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. - Курова А.В. Психологічне здоров'я молоді в умовах невизначеності: соціально-психологічний вимір: монографія. Київ : Видавець Бихун В.Ю., 2023. 344 с. - Остополець І. Ю. Психологія стресу : методичні рекомендації до практичних занять для здобувачів вищої освіти. Запоріжжя : МДПУ ім. Б.Хмельницького, 2026. 44 с. - Остополець І. Ю., Мостова Т. О. Психологія стресу і фрустрації : навч. посіб. : Запоріжжя: Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2025. 179 с. - Перша психологічна допомога в гострих стресових ситуаціях: навч.- практич. посіб. / за заг. ред. О.А. Моргунов ; [О. І. Федоренко та ін.]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 84 с. - Чернобровкіна В. А., Сіквеленд Й., Ареллано Лорентцен К. Е. Суїцидологія і превенція суїциду: методичні матеріали до навчального курсу. Київ: Дискурсус, 2022. 78 с. - Шпортун О.М. Нормативне забезпечення діяльності фахівців у сфері психічного здоров'я: сучасний стан та перспективи розвитку законодавства. <i>Наукові інновації та передові технології</i>. 2026. № 3(55). С. 3330-3341. - Шпортун О.М. Психологічні чинники агресивної поведінки старших підлітків в умовах війни. <i>Наукові перспективи</i>. 2024. № 5(47). С.1744-1763. - Шпортун О.М. Цивільні відносини з надання психолого-педагогічних послуг у закладах освіти в умовах цифровізації. <i>Національні інтереси України</i>. 2026. № 1(18) С. 805-818. - Шпортун О., Браніцька Т., Чопик Л., Кунденко І. Особливості репродуктивного здоров'я населення України під час воєнного стану. <i>Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти</i>. Серія «Педагогіка. Психологія». 2025. № 8. С.260-267. - Шпортун О.М., Левчук Н.В. Емпіричне дослідження особливостей впливу мотивації та установок на збереження психологічного здоров'я молоді.

	<i>Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права.</i> 2022. Випуск 4. С.145-153. 19.Шпортун О.М., Редька І. С. Емпіричне дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації молоді у період військових дій в Україні. <i>Psychology Travels</i>. 2023. Issue2. С.168-183. 20. Шпортун О.М., Савчук З.С. Психологічні особливості військовослужбовців з проявами ПТСР. <i>Наукові перспективи</i>. 2024. №1 (43). 21.Shportun O. Features of psychosomatic manifestations in internally displaced persons during the war. <i>Ad alta: journal of interdisciplinary research</i>. 2024. Volume 14/01-XLII. Issue 1, P. 99-108. 22.Shportun O. Psychological Counseling of Clients in Crisis Situations Brain. <i>Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience</i>. 2022. Volume 13. Issue 3. P. 104-118.
Політика освітнього компонента	
Організація навчання	Організація освітнього процесу здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти. Розроблено завдання для практичних занять з курсу, при викладанні застосовуються сучасні методи навчання; при виконанні завдань використовується автоматизована система управління навчанням MOODLE, передбачено виконання ситуаційних завдань та самостійної роботи. Зараховуються результати неформальної освіти.
Інтеграція ШІ в освітній процес	Інтеграція ШІ в освітній процес здійснюється відповідно до Політики застосування штучного інтелекту (ШІ): https://surl.lt/wuahka .
Відпрацювання пропусків занять	Відпрацювання пропущених занять з поважних та неповажних причин здійснюється на кафедрі психології шляхом проведення викладачем опитування здобувача за темою в усній або письмовій формі або виконання тестових завдань з відповідної теми в понеділок з 13:00 до 16:00 к.4, ауд. 409.
Допуск до підсумкового контролю	Підсумковий контроль-екзамен. До екзамену допускаються всі здобувачі, які набрали за результатами поточної роботи протягом семестру 60 балів. Результат підсумкового контролю (екзамен усний) з освітнього компонента для здобувачів очної форми навчання визначається як середньоарифметична сума балів поточної роботи та екзамену. Кращим здобувачам, які повністю виконали програму з освітнього компонента, виявили активність в науково-дослідній роботі за відповідною тематикою, стали призерами студентських олімпіад, виступали на конференціях та за результатами поточної роботи набрали 90 і більше балів, науково-педагогічний працівник має право виставити результат екзамену без опитування (при усному екзамені). Результат підсумкового контролю (екзамен усний) з освітнього компонента для здобувачів заочної форми навчання оцінюється в 100 балів, відповідно до Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти.
Академічна доброчесність	Для забезпечення академічної доброчесності здобувачам вищої освіти необхідно дотримуватись Положення про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними, педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти та Політики застосування штучного інтелекту (ШІ).
Інші складові політики освітнього компонента	Обов'язковою умовою формування загальних та спеціальних (фахових) компетентностей здобувача є розвиток soft skills (м'яких навичок), а саме розвиток ефективних комунікацій, креативності, гнучкого і критичного мислення, що можливо за рахунок виконання самостійної роботи, участі з доповідями у студентських науково-практичних конференціях, семінарах, роботі наукових гуртків і дискусійних клубів, а також проходження онлайн-курсів й тренінгів за тематикою ОК.

Затверджено на засіданні кафедри психології протокол №09 від 17.08.2026.

Науково-педагогічний працівник

Оксана ШПОРТУН

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради
19.06.2026
протокол № 08, п. 7

ВВЕДЕНО В ДІЮ
Наказ від 19.06.2026 № 144

**ПСИХОЛОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ТА КРИЗОВЕ
КОНСУЛЬТУВАННЯ /
PSYCHOLOGICAL PREVENTION AND CRISIS COUNSELLING
РОБОЧА ПРОГРАМА**

Ступінь вищої освіти	«магістр» /	«master»
Галузь знань	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини /	Social Sciences, Journalism, Information and International Relations
Спеціальність	С4 Психологія /	Psychology
Освітня програма	Психологія /	Psychology

Розробник: Алещенко Віктор, доктор психологічних наук, професор кафедри психології.

Шпортун Оксана, доктор психологічних наук, професор.

Гарант освітньо-професійної програми «Психологія» - Чайка Ірина, доктор філософії (PhD) у галузі психології, доцент.

Обговорено та схвалено:

на засіданні кафедри психології від 02.04.2026 протокол №05;

на засіданні вченої ради факультету економіки, менеджменту та права від 02.06.2026 протокол №05.

Рецензенти:

Чайка Ірина, доктор філософії (PhD) у галузі психології, доцент кафедри психології.

Яцюк Марія, кандидат психологічних наук, доцент.

Редактор: Фатєєва Т.

Комп'ютерна верстка: Зошак Л.

Підп. до друку 23.06.2026 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний

Друк ксероксний. Ум. друк. арк.1,10.

Обл.-вид. арк.0,79.Тираж 2. Зам. № 461.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ:

Метою вивчення освітнього компонента «Психологічна профілактика та кризове консультування» є формування у здобувачів вищої освіти системного уявлення про теоретичні засади, принципи та методи психологічної профілактики і кризового консультування особистості в умовах кризових, травматичних та стресових ситуацій. Освітній компонент спрямований на оволодіння теоретичними знаннями й практичними навичками раннього виявлення психологічних ризиків, профілактики емоційних і поведінкових порушень, надання психологічної допомоги особам, які перебувають у стані кризи, втрати, психоемоційного виснаження чи травматичного переживання.

Особлива увага приділяється сучасним підходам до кризового консультування, методам психологічної стабілізації, розвитку ресурсності, формуванню навичок психоемоційної підтримки різних категорій населення. У межах освітнього компонента розглядаються особливості кризових станів у дітей, підлітків і дорослих, технології профілактики професійного вигорання, суїцидальної поведінки, дезадаптивних форм реагування та психологічних наслідків стресу.

Вивчення освітнього компонента сприятиме формуванню здатності здобувачів аналізувати психологічний стан особистості в кризових умовах, здійснювати психологічну профілактику, добирати адекватні методи кризового консультування, дотримуватися етичних принципів професійної взаємодії та забезпечувати психологічну підтримку, спрямовану на збереження психічного здоров'я, розвиток стресостійкості та адаптаційних ресурсів особистості.

Завданнями вивчення освітнього компонента «Психологічна профілактика та кризове консультування» є:

- формування у здобувачів системи теоретичних знань щодо психологічної профілактики кризових станів та дезадаптивної поведінки особистості;
- вивчення психологічних механізмів виникнення кризових ситуацій, стресу, травматичних переживань та емоційного виснаження;
- оволодіння методами психологічної діагностики кризових станів і факторів ризику;
- формування практичних навичок кризового консультування та надання первинної психологічної допомоги;
- розвиток умінь ефективної комунікації, емпатійного слухання та підтримувальної взаємодії з клієнтом;
- формування здатності до емоційної саморегуляції та стабілізації психоемоційного стану особистості;
- ознайомлення з етичними принципами професійної діяльності психолога у процесі кризового консультування;
- розвиток навичок психологічного супроводу осіб, які переживають кризові, травматичні та постстресові стани.

Результати вивчення освітнього компонента можуть виявлятися у сформованості системи знань, практичних умінь і професійних установок, необхідних для здійснення професійної діяльності. Здобувачі вищої освіти оволодівають знаннями щодо теоретичних основ психологічної профілактики та кризового консультування; психологічних особливостей переживання кризових і травматичних ситуацій; методів психологічної підтримки, кризового втручання та стабілізації емоційного стану; особливостей профілактики емоційного вигорання, тривожних і дезадаптивних проявів; етичних норм професійної діяльності психолога та принципів надання психологічної допомоги в кризових ситуаціях.

Результатом вивчення освітнього компонента «Психологічна профілактика та кризове консультування» є формування:

інтегральної компетентності (ІК) – здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

загальних та спеціальних (фахових) компетентностей:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.

СК3. Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Програмні результати навчання з освітнього компонента «Психологічна профілактика та кризове консультування» передбачають:

ПР2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПР10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки. Освітній компонент «Психологічна профілактика та кризове консультування» тісно пов'язаний з такими дисциплінами, як «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Соціальна психологія», «Психологічне консультування», «Конфліктологія». Її міждисциплінарний характер забезпечує інтеграцію знань із різних галузей психології та соціально-гуманітарних наук, що сприяє формуванню цілісного розуміння психологічних механізмів виникнення кризових станів, стресових і травматичних переживань, особливостей психоемоційного реагування особистості, а також застосування методів психологічної профілактики, кризового консультування та психологічної підтримки у професійній діяльності психолога.

Таблиця 1.1.-Критерії оцінювання результатів навчання

Рівні компетентності	За шкалою ДТЕУ	Критерії оцінювання
Високий (дослідницький)	90-100	Має обґрунтовані та всебічні знання з освітнього компонента, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач.
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обґрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.
Елементарний (репродуктивний)	69-74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв'язати та пояснити розв'язання завдання.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.
Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом викладача виконує елементарні завдання.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Для очної (денна, вечірня) форми навчання поточна робота оцінюється в 100 балів, підсумковий контроль (екзамен) оцінюється в 100 балів.

До екзамену допускаються всі здобувачі вищої освіти, які набрали за результатами поточної роботи протягом семестру 60 балів.

Результат підсумкового контролю (екзамен) з освітнього компонента для здобувачів очної форми навчання визначається як середньоарифметична сума балів поточної роботи та екзамену.

Кращим здобувачам, які повністю виконали програму з освітнього компонента, виявили активність в науково-дослідній роботі за відповідною тематикою, стали призерами студентських олімпіад, виступали на конференціях та за результатами поточної роботи набрали 90 і більше балів, науково-педагогічний працівник має право виставити результат екзамену без опитування (при усному екзамені) чи виконання екзаменаційного завдання (при письмовому екзамені).

Результат підсумкового контролю (екзамен) з освітнього компонента для здобувачів заочної форми навчання оцінюється в 100 балів, відповідно до Положення про організацію освітнього процесу від 17.06.2024 №08 (зі змінами від 25.11.2024, протокол №12). Згідно з цим же Положенням здобувач вищої освіти, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового контролю, має право в день оголошення результатів звернутися із заявою на ім'я директора з проханням апеляційного перегляду оцінки.

**Обсяг освітнього компонента в кредитах та його розподіл
(тематичний план)**

Тематичний план та оцінювання результатів навчання						
Назва теми	Кількість годин				Форми контролю	Бальна оцінка
	Усього годин/ кредитів	з них				
		лекції	практичні заняття	самостійна робота студентів		
Тема1. Теоретико методологічні засади організації психопрофілактичних заходів. Тема 1.1. Аналіз психопрофілактичної діяльності психолога. Тема 1.2.Організація та планування психопрофілактичної роботи.	26	4	4	18	Д, СЗ, Т	14
Тема 2. Кризове консультування як окрема галузь психологічної допомоги. Тема 2.1. Особливості кризового консультування. Тема 2.2. Етичні та професійні засади кризового консультування.	26	4	4	18	Д, СЗ, Т	14
Тема 3. Процес та методи кризового психологічного консультування. Тема 3.1. Етапи кризового психологічного консультування. Тема 3.2. Методи та техніки кризового консультування.	26	4	4	18	В, Т, РМГ	14
Тема 4. Психологічна профілактика стресу, емоційного вигорання та дезадаптивних психоемоційних станів.	13	2	2	9	В, Т, РМГ	7
Тема 5. Особливості кризового консультування осіб із психосоматичними розладами, депресією та суїцидальними намірами.	13	2	2	9	УД, РМГ, СЗ	7
Тема 6. Консультування осіб із втратою та горем.	13	2	2	9	УД, РМГ, СЗ	7
Тема 7. Кризове консультування осіб, які пережили психотравмуючі події.	13	2	2	9	УД, РМГ, СЗ	7
Тема 8. Особливості психологічної допомоги внутрішньо переміщеним особам, дітям і сім'ям у кризових умовах.	26	4	4	18	В, Т, РМГ	14

Тема 8.1. Психологічна підтримка внутрішньо переміщених осіб у кризових умовах. Тема 8.2. Психологічна допомога дітям і сім'ям у кризових умовах.						
Індивідуальне завдання	24			24	ІЗ	16
Разом	180/6	24	24	132		100
Підсумковий контроль-екзамен						

Перелік умовних позначень форм контролю та оцінка їх у балах:

В – відповідь на практичних заняттях – 3 балів.

УД – участь у дискусії – 3 бали.

Т – тестування – 2 бали.

РМГ – робота в малих групах – 2 бали.

Д – доповідь – 3 балів.

СЗ – ситуаційне завдання - 2 бали.

ІЗ – індивідуальні завдання – 16 балів (участь у наукових заходах – 10 балів; підготовка презентації – 6 балів).

Загальна сума за поточну навчальну роботу (аудиторну та самостійну) за семестр – 100 балів.

Критерії оцінювання відповідно до Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти.

II. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Зміст освітнього компонента (теми програми)

Тема 1. Теоретико-методологічні засади організації психопрофілактичних заходів.

Історія виникнення, структура та сучасний стан психогігієни і психопрофілактики. Предмет та завдання психогігієни. Предмет та завдання психопрофілактики. Методи психогігієни та психопрофілактики. Історія розвитку психогігієни та психопрофілактики. Проблема екстремальних впливів на психіку людини. Екстремальні впливи на психіку та стрес і дистрес. Вплив «інформаційного голоду» на нервово-психічні функції людини. Монотонність і нервово стомлення. Проблема адаптації та дезадаптації.. Психопрофілактика кризових станів. Просвітництво. Профілактика девіацій. Прийоми самодопомоги.

Тема 2. Кризове консультування як окрема галузь психологічної допомоги.

Поняття психологічного та кризового консультування. Поняття психологічного консультування. Сфери застосування психологічного консультування. Принципи та умови психологічного консультування. Види психологічного консультування. Кризове консультування, його принципи. Види та форми кризового та екстреного втручання. Види технік психологічної підтримки під час кризового консультування. Особливості проведення клінічного інтерв'ю. Криза як феномен психосоціальної допомоги. Поняття про кризу й критичну ситуацію. Види криз та критичних станів. Кризова подія. Психічна травма. Поняття про кризовий стан. Психологічний зміст переживання. Механізми подолання кризових станів. Стратегії подолання кризових станів у контексті індивідуальних властивостей особистості. Поняття про психологічні захисти. Основні підходи до копіngu подолання стресових станів. Класифікація копінг-стратегій. Посткризове відновлення та зростання, стрес-менеджмент.

Тема 3. Процес та методи кризового психологічного консультування.

Перший контакт з клієнтом та формування консультативного контакту. Етапи психологічного та кризового консультування. Специфіка застосування психологічних технік у кризовій роботі. Методи психологічної підтримки та стабілізації стану клієнта.

Тема 4. Психологічна профілактика стресу, емоційного вигорання та дезадаптивних психоемоційних станів.

Стрес як психологічне явище та його наслідки. Емоційне вигорання: причини, стадії та профілактика. Дезадаптивні психоемоційні стани та їх прояви. Методи психологічної профілактики та відновлення психоемоційного ресурсу.

Тема 5. Особливості кризового консультування осіб із психосоматичними розладами, депресією та суїцидальними намірами.

Психосоматичні розлади у структурі кризових станів. Психологічні особливості депресивних станів. Суїцидальні наміри: фактори ризику та особливості консультування. Психопрофілактика суїцидальної поведінки

Тема 6. Консультування осіб із втратою та горем.

Втрата як психологічний чинник кризового стану. Психологія переживання горя та його стадії. Психосоціальна підтримка осіб у стані втрати. Особливості психологічного консультування при переживанні горя. Розробка програм психологічної підтримки осіб, які зазнали втрати

Тема 7. Кризове консультування осіб, які пережили психотравмуючі події.

Поняття стресу, психотравми та посттравматичного стресового розладу. Психологічні механізми формування ПТСР. Принципи корекції та методи роботи з посттравматичними станами. Розробка проєктів психологічної підтримки осіб із ПТСР.

Тема 8. Особливості психологічної допомоги внутрішньо переміщеним особам, дітям і сім'ям у кризових умовах.

Психологічна допомога внутрішньо переміщеним особам. Особливості психологічної підтримки дітей із вимушено переміщених сімей. Соціально-психологічна адаптація в кризових умовах. Розробка проєктів психологічної підтримки ВПО та вимушених мігрантів.

Структура освітнього компонента

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год.
1	2	3
Розуміти: - сутність психопрофілактики та кризового консультування, психологічні механізми кризових станів, особливості психоемоційного реагування людини та роль психолога у кризовій допомозі.	Тема 1. Теоретико-методологічні засади організації психопрофілактичних заходів. Тема 1.1. Аналіз психопрофілактичної діяльності психолога. Лекція 1. План 1. Історія виникнення, структура та сучасний стан психогігієни і психопрофілактики. 2. Проблема екстремальних впливів на психіку людини. 3. Психопрофілактика кризових станів. Тема 1.2. Організація та планування психопрофілактичної роботи. Лекція 2. План 1. Основні принципи організації психопрофілактичної роботи. 2. Рівні та види психопрофілактики у діяльності психолога. 3. Планування психопрофілактичних програм для різних категорій населення. 4. Міждисциплінарна взаємодія у процесі психопрофілактичної діяльності. Рекомендовані джерела: Основні: 2, 4, 8. Додаткові: 1. Інтернет-ресурси: 1, 2.	2
	Самостійна робота здобувачів: 1. Проаналізувати реальну або змодельовану кризову ситуацію (війна, втрата, конфлікт, стрес у навчанні) та описати психологічні реакції учасників. 2. Знайти приклади психопрофілактичних заходів у ЗМІ або інтернеті (волонтерські проекти, психологічні ініціативи) і коротко описати їх ефективність. 3. Підготувати міні-есе: «Чому психопрофілактика важливіша за лікування наслідків стресу».	18
	Тема 1.1. Аналіз психопрофілактичної діяльності психолога. Практичне заняття 1. План 1. Аналіз психологічних особливостей кризових станів. 2. Визначення факторів ризику розвитку психоемоційних порушень. 3. Розбір прикладів психопрофілактичних заходів у роботі психолога. 4. Аналіз ефективних способів психологічної підтримки в кризових ситуаціях.	2

	Тема 1.2. Організація та планування психопрофілактичної роботи. Практичне заняття 2. План 1.Визначення основних напрямів психопрофілактичної діяльності психолога. 2.Аналіз принципів організації психопрофілактичних програм. 3.Розгляд особливостей психопрофілактики для різних категорій населення. 4.Практичне моделювання психопрофілактичних заходів.	2
Розуміти: - специфіку кризового консультування, види кризових станів, механізми психологічної підтримки особистості та професійні функції психолога у кризових ситуаціях.	Тема 2. Кризове консультування як окрема галузь психологічної допомоги. Тема 2.1. Особливості кризового консультування. Лекція 3. План 1. Поняття психологічного та кризового консультування. 2. Криза як феномен психосоціальної допомоги. 3. Механізми подолання кризових станів. Тема 2.2. Етичні та професійні засади кризового консультування. Лекція 4. План 1. Психологічні межі та відповідальність консультанта у роботі з клієнтом. 2.Профілактика професійного вигорання та супервізії у діяльності психолога. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 4, 6. Додаткові: 1, 3. Інтернет-ресурси: 1, 2.	2
	Самостійна робота здобувачів: 1. <i>Опрацювати</i> приклади кризових ситуацій (втрата, розрив стосунків, війна, вигорання). 2. <i>Описати</i> , які види психологічної допомоги можуть бути застосовані в кожному випадку. 3. <i>Написати</i> короткий аналіз: «Чим кризове консультування відрізняється від звичайного консультування».	18
	Тема 2.1. Особливості кризового консультування. Практичне заняття 3. План 1. Аналіз видів кризових станів та їх психологічних проявів. 2. Визначення особливостей кризового консультування. 3. Моделювання професійних дій психолога у кризовому консультуванні.	2
	Тема 2.2. Етичні та професійні засади кризового консультування. Практичне заняття 4. План 1. Аналіз професійних компетентностей кризового консультанта.	2

	2. Визначення етичних принципів кризового консультування. 3. Аналіз труднощів професійної взаємодії з клієнтом у кризі.	
Розуміти: - етапи кризового консультування, особливості консультативного контакту, специфіку застосування психологічних технік та методів психологічної підтримки клієнта.	Тема 3. Процес та методи кризового психологічного консультування. Тема 3.1. Етапи кризового психологічного консультування. Лекція 5. План 1. Перша зустріч з клієнтом. 2. Консультативний контакт. 3. Етапи психологічного консультування та кризового консультування. Тема 3.2. Методи та техніки кризового консультування. Лекція 6. План 1. Основні методи кризового психологічного консультування. 2. Техніки емоційної стабілізації та кризового втручання. 3. Ресурсні та підтримувальні техніки у роботі з кризовими станами. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 4, 6. Додаткові: 1, 3. Інтернет-ресурси: 1, 2.	2
	Самостійна робота здобувачів: 1. <i>Описати</i> етапи кризової консультації у вигляді схеми. 2. <i>Підібрати</i> 3–5 технік психологічної підтримки (дихальні, когнітивні, емоційні). 3. <i>Проаналізувати</i> , які труднощі можуть виникати у першій зустрічі з клієнтом.	18
	Тема 3.1. Етапи кризового психологічного консультування. Практичне заняття 5. План 1. Аналіз особливостей першої зустрічі з клієнтом. 2. Відпрацювання навичок встановлення консультативного контакту. 3. Аналіз етапів кризового консультування. 4. Практичне застосування технік психологічної підтримки.	2
	Тема 3.2. Методи та техніки кризового консультування. Практичне заняття 6. План 1. Аналіз методів кризового психологічного консультування. 2. Практичне застосування технік емоційної стабілізації. 3. Визначення особливостей консультативної взаємодії в кризі. 4. Відпрацювання навичок кризового реагування у складних ситуаціях.	2

Розуміти: - психологічну природу стресу та емоційного вигорання, причини дезадаптивних психоемоційних станів і методи їх психологічної профілактики.	Тема 4. Психологічна профілактика стресу, емоційного вигорання та дезадаптивних психоемоційних станів Лекція 7. План. 1. Стрес як психологічне явище та його наслідки. 2. Емоційне вигорання: причини, стадії та профілактика. 3. Дезадаптивні психоемоційні стани та їх прояви. 4. Методи психологічної профілактики та відновлення психоемоційного ресурсу. Рекомендовані джерела: Основні: 6, 8, 10, 11, 12. Додаткові: 1, 2, 3, 4. Інтернет-ресурси: 1.	2
	Самостійна робота здобувачів: 1. <i>Пройти</i> самопостереження: визначити власні стресові тригери. 2. <i>Описати</i> ознаки емоційного вигорання у студентському середовищі. 3. <i>Підібрати</i> 5 методів саморегуляції, які можна використовувати щодня. 4. <i>Написати</i> короткий висновок: «Що мене найбільше виснажує і як я можу це змінити».	9
	Практичне заняття 7. План 1. Аналіз психологічних проявів стресу та емоційного вигорання. 2. Визначення основних причин дезадаптивних психоемоційних станів. 3. Дослідження індивідуальних способів реагування на стрес. 4. Практичне застосування методів психологічної саморегуляції.	2
Розуміти: - психологічні особливості осіб із психосоматичними розладами, депресією та суїцидальними намірами, фактори ризику та методи кризової психологічної допомоги.	Тема 5. Особливості кризового консультування осіб із психосоматичними розладами, депресією та суїцидальними намірами. Лекція 8. План 1. Консультування клієнтів із психосоматичними розладами. 2. Консультування клієнтів із депресією. 3. Особливості консультування при суїцидальних намірах. 4. Розробка проєктів профілактики суїцидів серед різних верств населення. Рекомендовані джерела: Основні: 2, 6, 8, 9, 13. Додаткові: 2, 4. Інтернет-ресурси: 1, 2.	2
	Самостійна робота здобувачів: 1. <i>Проаналізувати</i> психологічні особливості депресивного стану та його прояви в поведінці людини. 2. <i>Описати</i> фактори ризику суїцидальної поведінки та способи її раннього виявлення. 3. <i>Розглянути</i> 2–3 приклади психосоматичних розладів і пояснити	9

	їх психологічні причини. 4. Підготувати короткий аналіз: «Роль психолога у профілактиці суїцидальних станів».	
	Практичне заняття 8. План 1. Аналіз психологічних особливостей осіб із психосоматичними розладами. 2. Визначення ознак депресивних станів та суїцидальних намірів. 3. Аналіз алгоритму дій психолога у кризових ситуаціях. 4. Практичне відпрацювання навичок підтримувальної бесіди.	2
Розуміти: - психологічний зміст втрати та горя, стадії переживання горя й особливості психологічної підтримки осіб у стані втрати.	Тема 6. Консультування осіб із втратою та горем. Лекція 9. План 1. Втрата як причина життєвої кризи. 2. Горе як реакція людини на втрату. Стадії горя. 3. Психосоціальна допомога при переживанні горя. 4. Психологічне консультування осіб, які переживають втрату. 5. Розробка проєктів психологічної підтримки осіб, які втратили близьку людину Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 6. Додаткові: 1, 5. Інтернет-ресурси: 1, 2.	2
	Самостійна робота здобувачів: 1. Описати етапи переживання втрати та їх психологічні особливості. 2. Проаналізувати, як люди по-різному реагують на горе. 3. Підібрати приклади підтримки людини у стані втрати (з життя або медіа). 4. Написати есе: «Чому важливо проживати горе, а не уникати його».	9
	Практичне заняття 9. План 1. Аналіз психологічних реакцій на втрату. 2. Визначення стадій переживання горя. 3. Аналіз методів психологічної підтримки осіб у стані втрати. 4. Практичне відпрацювання навичок емпатійного слухання.	2
Розуміти: - психологічні наслідки психотравмуючих подій, механізми виникнення ПТСР та принципи психологічної допомоги особам, які пережили психотравму.	Тема 7. Кризове консультування осіб, які пережили психотравмуючі події. Лекція 10. План. 1. Поняття «психотравма», «посттравматичний стресовий розлад». 2. Психологічні механізми виникнення посттравматичного стресу. 3. Принципи корекції та методи роботи з ПТСР. 4. Розробка проєктів психологічної підтримки осіб з ознаками ПТСР. Рекомендовані джерела: Основні: 4, 7, 12.	2

	Додаткові: 1, 2, 3. Інтернет-ресурси: 1, 2.	
	Самостійна робота здобувачів: 1. <i>Дослідити</i> поняття психотравми та ПТСР. 2. <i>Описати</i> основні симптоми посттравматичного стресового розладу. 3. <i>Проаналізувати</i> вплив травматичних подій на поведінку людини.	9
	Практичне заняття 10. План 1. Аналіз психологічних наслідків психотравмуючих подій. 2. Визначення ознак посттравматичного стресового розладу. 3. Аналіз методів психологічної допомоги при ПТСР. 4. Практичне застосування технік емоційної стабілізації.	2
Розуміти: - психологічні особливості внутрішньо переміщених осіб, дітей і сімей у кризових умовах та методи надання їм психологічної підтримки.	Тема 8. Особливості психологічної допомоги внутрішньо переміщеним особам, дітям і сім'ям у кризових умовах. Тема 8.1. Психологічна підтримка внутрішньо переміщених осіб у кризових умовах. Лекція 11. План 1. Психологічні наслідки вимушеного переміщення для особистості. 2. Особливості психологічної допомоги внутрішньо переміщеним особам. 3. Методи психоемоційної підтримки та стабілізації ВПО. 4. Розробка програм психологічної адаптації внутрішньо переміщених осіб.	2
	Тема 8.2. Психологічна допомога дітям і сім'ям у кризових умовах Лекція 12. План 1. Психологічні особливості реагування дітей на кризові події. 2. Вплив кризових умов на сімейну систему. 3. Методи психологічної підтримки дітей та сімей у кризових ситуаціях. 4. Формування психологічної стійкості та адаптаційних ресурсів сім'ї.	2
	Рекомендовані джерела: Основні: 1, 3, 5, 12. Додаткові: 1, 2. Інтернет-ресурси: 1, 2.	
	Самостійна робота здобувачів: 1. <i>Проаналізувати</i> психологічні труднощі ВПО. 2. <i>Описати</i> особливості адаптації дітей у нових умовах. 3. <i>Розглянути</i> вплив війни/переміщення на сімейні стосунки. 4. <i>Підготувати</i> есе: «Ресурси та підтримка для людей у кризі переміщення».	18

	Тема 8.1. Психологічна підтримка внутрішньо переміщених осіб у кризових умовах. Практичне заняття 11. План 1. Аналіз психологічних проблем внутрішньо переміщених осіб. 2. Визначення особливостей психоемоційної адаптації ВПО. 3. Аналіз методів психологічної підтримки осіб у стані вимушеного переміщення. 4. Практичне моделювання програм психологічної допомоги внутрішньо переміщеним особам..	2
	Тема 8.2. Психологічна допомога дітям і сім'ям у кризових умовах. Практичне заняття 12. План 1. Аналіз психоемоційних труднощів дітей із тимчасово переселених родин. 2. Визначення особливостей психологічної підтримки сімей у кризових умовах. 3. Практичне застосування технік емоційної стабілізації дітей. 4. Розгляд способів формування психологічної стійкості та ресурсності сім'ї.	2
Індивідуальне завдання:	Творчий проєкт / участь у наукових заходах	24
ВСЬОГО:		180/6

III. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

Основні:

1. Атаманчук Н.М. Кризова психологія : конспект лекцій / уклад. Н.М. Атаманчук. Полтава : ПНПУ ім. В.Г. Короленка, 2023. 142 с.
2. Бази́ка Є.Л. Кризова психологія : конспект лекцій. Одеса : ОНУ, 2024. 65 с.
3. Брані́цька Т. Р., Матохнюк Л. О., Шпортун О. М. Психологічна підтримка та супровід дорослих і дітей у кризових ситуаціях: практикум. Вінниця: Вид-во КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти», 2022. 131 с.
4. Бурлакова І.А. Кризова психологія : Навч.-метод. посіб. Київ : Видавництво КРЦПК, 2022. 84 с.
5. Діти і війна : монографія / В. Зливков та ін. Київ-Ніжин : ПП Лисенко М.М., 2023. 221 с.
6. Каліщук С. М. Психотехніки кризового консультування: моделі, алгоритми, вправи, приклади: навчальний посібник. Київ : МайстерКниг, 2023. 238 с.
7. Кокун О.М., Мороз В.М., Лозінська Н.С., Пішко І.О. Психологічна профілактика психотравматизації військовослужбовців Збройних Сил України: метод. посіб. Київ: Вид. «КНТ», 2023. 302 с.
8. Кузьо О. Основи психологічної практики : навч. посіб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022.
9. Курова А.В. Психологічне здоров'я молоді в умовах невизначеності: соціально-психологічний вимір: монографія. Київ : Видавець Бихун В.Ю., 2023. 344 с.
10. Остополець І. Ю. Психологія стресу : методичні рекомендації до практичних занять для здобувачів вищої освіти. Запоріжжя : МДПУ ім. Б.Хмельницького, 2026. 44 с.
11. Остополець І. Ю., Мостова Т. О. Психологія стресу і фрустрації : навчальний посібник : Запоріжжя: Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2025. 179 с.
12. Перша психологічна допомога в гострих стресових ситуаціях: навч.-практич. посіб. / за заг. ред. О.А. Моргунов ; [О. І. Федоренко та ін.]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 84 с.
13. Чернобровкіна В. А., Сіквеленд Й., Ареллано Лорентцен К. Е. Суїцидологія і превенція суїциду: методичні матеріали до навчального курсу. Київ: Дискурс, 2022. 78 с.

Додаткові:

1. Кононенко О.І., Кононенко А.О., Крошка К.І., Бази́ка Є.Л. Життєстійкість та ціннісні орієнтації особистості як психологічні ресурси її психологічного здоров'я. *Наукові перспективи*. 2023. №9(39) 2023. С.665.
2. Кузікова С. Б., Зливков В. Л., Лукомська С. О. Особливості травмівного досвіду мешканців деокупованих територій України. *Інсайт: психологічні виміри суспільства*. 2023. № (9). С. 228–243.

3. Курова А.В. Технології збереження емоційної стійкості в структурі психологічного здоров'я. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія.* Том 33 (72) № 2. 2022. С. 87-91.

4. Курова А.В. Оптимізм та песимізм як особистісні предиктори психологічного здоров'я молоді. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія.* 2023. Вип. 1. С. 26-29.

5. Рибик Л. Теорія горя: сторічна історія розвитку. *Disaster and crisis psychology problems.* 2023. № 2(6). С. 191 – 206.

Інтернет-ресурси:

1. Перша психологічна допомога у кризових станах. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=a792bAxNm3E> 9.

2. Психологічна допомога у кризових станах. URL: <http://studin./all/psihologiya/psihologicheskaya-pomosh-v-krizisnoysituacii/vvedenie>.